

ÄR VI REDO FÖR EN SAMHÄLLSOMVANDLING?

2017-06-29

Av: IQ Samhällsbyggnad

Den 20 juni presenterades IQ Samhällsbyggnads idéskrift som har arbetats fram av IQ Samhällsbyggnads Omvärlds- och framtidsutskott. Det är en trend- och normspaning som syftar till att diskutera, inspirera och leda till en större förståelse för utmaningarna inom samhällsbyggnadssektorn.

I slutet av 2015 publicerade IQ samhällsbyggnad en idéskrift. Den gavs namnet *Med sikte på en förändrad värld*. De utvecklingstrender och perspektivskiften som då presenterades ligger mycket nära de som presenteras i den nya idéskriften, så även de områden som lyftes fram som angelägna för forskning. Men, vi i IQ Samhällsbyggnads Omvärlds- och framtidsutskott, har i vårt arbete nu tyckt oss se en acceleration i de olika skedena kombinerat med att utvecklingen tycks gå i flera riktningar samtidigt. I arbetet med idéskriften har vi tagit fasta på dessa motstridigheter och tempot i förändringarna och inriktat oss på att framförallt inspirera till eget kunskapssökande och till innovationsarbete. Vi har med den ambitionen också velat ge en bredare belysning av trender och förskjutningar i värderingar som vi tror är väsentliga att samhällsbyggnadssektorn på bred front engagerar sig kring.

Snabb, komplex och oförutsägbar utveckling

Det pågår en rörelse i samhället som är svår att ta på. Riktningen är osäker men tydligt är att komplexiteten ökar. I det arbete som resulterat i idéskriften har det blivit uppenbart att vi måste utveckla vår förmåga till systemanalys och till att ta in och omsätta en mångfald av perspektiv. Företag och hela branscher rör sig mot ett sorts "kreativt kaos" där komplexiteten är stor och förändringstakten är både hög och ofta oförutsägbar. Även om förändringstakten är långsammare inom våra stora samhällsstrukturer och i den byggda avspeglingen av dessa kan vi vara övertygade om att betydande förändringar är att vänta även där.

Samhällsbyggande är mycket kapitalintensivt. Stabiliteten i vår sektor bygger på att värdet av våra investeringar kan säkras över mycket lång tid. Riskhantering är av nöden. Utmaningar och möjligheter i den utveckling som pågår måste prövas mot såväl befintliga som planerade investeringar. Vi behöver ett brett kunskapsbyggande och en beredskap för olika scenarier. Traditionell forskning är viktigt men vi måste komplettera med testbäddar och framförallt våga experimentera i större utsträckning.

Vår syn på samhällsbyggande påverkas av vår syn på människans rättigheter och skyldigheter i de sociala systemen. Vilka förväntningar har vi på ett kvalitativt liv och hur ser vi på demokrati och medinflytande? Den tid då samhällsplanering var en arena för experter med ingenjörsbakgrund tillika en arena med begränsad insyn för medborgarna är sedan länge förbi. Med ökade krav på insyn och delaktighet har vi fått många nya former för dialog på olika nivåer i samhället samt processer som tar in kompetens från andra områden och sektorer. Vi har en djup och omfattande diskussion kring det offentliga rummet, dess ägande och utveckling. Vi uppmärksammar den byggda miljön mycket mer som plats för möten på olika nivåer. Vi utmanar gränserna mellan vad som är offentligt och vad som är privat och inte minst mellan vad som sker i den fysiska miljön relativt i den digitala och virtuella.

Tre motsättningar som särskilt utmanar i samhällsbyggnadssektorn

1. Det som är samhällsbyggnadssektorns kärnverksamhet, att bygga och utveckla infrastruktur, är en långsam och utdragen process – den digitala världen och allt som påverkas av den förändras blixtnabbt.
2. Miljöutmaningar och migration utmanar våra samhällsstrukturer och ställer stora krav på styrka och stabilitet i det politiska systemet – det pågår en upplösning och förskjutning av normer med vacklande tilltro till politiken och till de demokratiska systemen.
3. En demografisk förändring, med åldrande befolkning med ökat behov av vård och omsorg parallellt med en växande andel barn och unga – utveckling av den globaliserade tjänste- och delningsekonomin och ett mer segregerat samhälle med ökande klyftor leder till alltmer osäkra skattebaser för välfärdssystemen.

Trendspaning och normspaning för att bättre förstå sektorns utmaningar

Vi har i utskottet ägnat ett antal möten under 2016 och 2017 åt att utforska och diskutera trender som vi inom samhällsbyggnadssektorn bör ha särskild uppmärksamhet på. Den digitala revolutionen, fortsatt globalisering av ekonomin och mänskligens påverkan på ekosystem och på jordens klimat ligger som starka underliggande drivkrafter till ett antal trender som vi identifierat som viktiga att fördjupa vår kunskap kring och förstå konsekvenser av.

I vårt arbete har vi känt behov av att komplettera en mer traditionell trendanalys med något som kan fånga upp det som kan uttryckas som svagare signaler eller trender som är mer osäkra i sin framskrivning. Vi har därför valt att ägna idéskriftens första kapitel åt fyra normförändringar. Normskiften är till sin natur mer osäkra i sin riktning och hastighet än trender som per definition kan identifieras över en längre tid. Den plötslighet som vi många gånger kan uppleva i normskiften kan till stor del tillskrivas vår oförmåga att se hur värderingar och preferenser – och därmed normer – under en längre tid varit i konflikt med olika strukturer.

Med idéskriften vill vi framförallt inspirera samhällsbyggnadssektorn till att utveckla kunskap och forska mer och att på allvar anta och arbeta med de stora innovationsutmaningar som ligger i tiden. Vi vill också med våra lästips inspirera till förkovran och till att utveckla kompetensen i sektorn. Målet är naturligtvis att bättre kunna ta sig an framtiden men också att bli en ännu mer attraktiv sektor att arbeta i och på alla sätt verka inom.

Vi vill avslutningsvis särskilt trycka på möjligheterna till och nödvändigheten av att experimentera mer, blanda kompetenser, samverka i nya och tidigare oprövade konstellationer. Vi vill också slå ett slag för att värdera upp de sociala frågorna som förutsättning för långsiktig hållbarhet i samhällsbyggandet.

[Här kan du ladda ned idéskriften.](#)

Tryckta exempel kan beställas via info@iqs.se.